

voljo terjatve 299 gold. iz poročstva za Dragotina V. vložil, je Janez S. poslal svojega računovodjo Franceta L. k obtožencu s tem naročilom, naj ga praša, ali bi smel dati njegovemu (toženčevemu) sinovcu Dragotinu V. v J. blago, ali bo on za njega porok in v tem slučaju, ko bi Dragotin V. ne plačal, za njega dolg plačal. France L. je neki toženca vse to prašal in ta mu je odgovoril: „Dragotin V. je vrl in marljiv mož; za njega stojim“.

Vsled tega odgovora je Janez S. Dragotinu V. dal blago in je zdaj, ker je ta postal nezmožen plačati, tožil Petra V., naj mu on plača po Dragotinu V. storjeni dolg za kupljeno blago v znesku 299 gold.

C. kr. okrožna kakor trgovska sodnija v Kraljevem Gradcu je z razsodbo od 14. junija 1870. leta, št. 3612, tožnika nepogojno odbila, ker je bila mnenja, da toženec, akoravno je na prašanje Franceta L. gori omenjeni odgovor dal, s tem vendar ni resno in določno rekel, da poročstvo za Dragotina V. na-se vzame; ker namen vprašanja je očitno bil ta, od toženca zanesljivo izvedeti, ali se sme Dragotinu V. upati ali ne, in toženčeve besede se po njihovem naravnem pomenu le kakor pohvala Dragotin V.-ove trdnosti in poštenosti vzemati morejo, posebno ker toženec na predlog, naj bi za Dragotina V., ko bi treba bilo, plačal, nič ni rekel.

C. kr. česka deželna nadsodnija pa je z razsodbo od 11. oktobra 1870. leta, št. 32.968, prvosodnijsko razsodbo premenila in po tožnikovem zahtevanju v tem slučaju spoznala, ako tožnik z določilnima prisegama, ki ste se mu naložili, dokaže, da je Francetu L. res naročil, tožencu gori omenjena prašanja staviti in da je France L. to tudi v resnici storil. Razlogi te razsodbe so sledeči: Toženec Peter V. priznava, da je Francetu L. vsled prašanja, ali bi Janez S. Dragotinu V. smel dati blago, odgovoril: „Dragotin V. je vrl marljiv, za njega dober stojim“. Same po sebi bi te besede le veljale kot priporočilo; ako pa se dokaže, da je France L. vsled tožnikovega naročila toženca prašal, bi li tožnik mogel dati Dragotinu V. blago, ali bode za njega porok in v tem slučaju, ko bi Dragotin V. ne plačal, njegov dolg za-nj odrajal, se te besede kot vzetje stavljenih pogojev gledé upa za Dragotina V. in toraj pokažejo kot poročstvena pogodba, ktera toženca po členu 281 kupč. zak. za nerazdelnega dolžnika za blago, ki ga bo Janez S. Dragotinu V. dal, napravi in na vgovor, da so te besede nedoločne, se ne more ozirjemati, ker se poročstvo kot neomejeno in tedaj kot določno pokazuje. Ker pa je toženec priznal, da se je Dragotinu V. blago, kolikor ga ni prodal, zapečatilo in se tožniku zamuda, ki bi ga ob pravico terjatve pripravila, ne more očitati, ste naloženi določilni prisegi, na kateri se je spoznalo, razsodilni. V prošnji za do-sojo, ktero je zatoženec zoper to razsodbo vložil, se je povdarjalo, da sodnik mora, če tudi bi se besede „za koga stati“ kot poročstveno izrečenje vzemati mogle, po členu 278. kup. zak. voljo pogojnikov izvedeti, ne pa se samih besed držati. V tem slučaju pa nikakor ni misliti, da je toženec, ne da bi ga njegov sinovec bil poprosil, za-nj poročstvo hotel prevzeti, in to brez najmanjšega lastnega prida in le vsled prašanja, ki mu ga je tujec stavil. Ne dá se verjeti, da se je toženec brez ktereга vidnega nagiba tako težko zavezati hotel in to še v nedoločeni meri, kar se med trgovci brez najvaž-njših razlogov ne nahaja, med tem ko se vsaki dan pripeti, da se zastran zanesljivosti trgovcev poprašuje. Z besedami: „temu smete blago dati, za tega stojim“, je toženec le svoje prepričanje o Dragotin V.-ovi trdnosti in zanesljivosti hotel izreči in le v tem smislu

imajo pameten pomen, med tem ko so kot prevzete poročstva vse preveč nedoločne in splošne.

C. k. najviša sodnija je nadsodnijino razsodbo potrdila iz sledečih razlogov: Ako tožnik dokaz o okolščinah, ktere je deželna nadsodnija v načrt prisežnih besed vzela, izpelje in s tem posebno dokaže, da je France S. v njegovem imenu toženca prašal, ali bi smel tožnik njegovemu sinovcu dati blago, ali on (toženec) za svojega sinovca porok in v tem slučaju, ko bi ta ne plačal, za njega dolg odraja, je popolnoma opravičeno, ako se obtoženec na platež obsodi, ker se po tem odgovoru „za njega stojim“, ktereга je toženec dal, ne more drugi pomen dajati, kakor da je toženec vzel poročstvo v polni meri na se, in se zavezal, odrajtati dolg Dragotina V., ako ta ne plača. Ako bi toženec te dolžnosti ne hotel na-se vzeti, moral bi na to določno prašanje zanikaven odgovor dati, ne pa pri-trjavnega, kakor je storil.

(Razsodba najviše sodnije od 27. aprila 1871., št. 807.)

„Prav. Slov.“

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXIII. skupščini Matičinega odbora

2. novembra 1871.

Pod vodstvom gosp. dr. E. H. Coste pričela se je skupščina ob 5. uri popoldne. Pričujoči so bili naslednji ljubljanski gg. odborniki: dr. Bleiweis, Jeran, Kandrnal, Lézar, Marn, dr. Papež, dr. Pogačar, Praprotnik, dr. R. Razlag, Sovan, Šolar, Tušek, Vavrū, Vilhar, dr. Vončina, dr. Zupanec; baron Zois je svoj glas poslal telegrafično; — izmed vnanjih gg. odbornikov pa sta svoje mnenje pismeno objavila gg. dr. Krek in dr. Ulaga.

1. Potrdil se je XXII. skupščine zapisnik.

2. Tajnik je poročal o važnejših stvaréh tako-le:

„Slavni odbor! Od poslednje odborove skupščine, ki je bila 31. avgusta 1871. leta, je Matici prirastlo 25 novih udov, in sicer: g. Orešek Janez, c. k. gimn. profesor v Celji, in g. Blaž Grča, kaplan v Ribenbergu, kot ustanovnika, in 23 letnikov, ako slavni odbor vse, ktere mu hočem našteti po imenu, sprejme v društvo. Ti so: (tajnik bere imena); ker pri nikomur ne nahajam pravilnega zadržka, da se ne bi imel sprejeti, zato predlagam:

Naj sl. odbor blagovoli sprejeti vse. (Odbor odobri nasvet.) Matičini glavni knjigi je po tem takem zadnja številka 2116.

Važnejši dopisi, ki so došli odboru, so ti-le:

a) Deželni šolski svét za Kranjsko odboru z dopisom od 12. septembra t. l., št. 1134, posebno zahvalo izreka za 200 odtiskov knjige „štirje letni časi“, ktere je sl. odbor v 22. skupščini podaril knjižnicam ovozemnih ljudskih šol.

b) Prečastiti gosp. Ign. Mrak, marquetski škof v severni Ameriki z dopisom od 22. avgusta t. l. srčno veselje izrekuje odboru, da mu je Matič. knjige poklonil v 20. skupščini.

c) Gosp. dr. Fr. Rački v dopisu od 23. sept. t. l. odgovarja, da in zakaj se jugosl. akademija ne bode udeležila „naučnega rečnika“, ktereга namerava izdati srbsko učeno društvo v Belemgradu.

č) Centralni in izložbeni odbor prve obč. hrvatske učiteljske skupščine v Zagrebu je Matici poslal „Priznanico, ovim se očituje slavnoj Matici pohvalno priznanje na tom, što se je na izložbi odlikovala svojimi popularno-znanstvenimi knjigami i zemljovidi“. — Ta priznanica se je v okvirji obesila v Matič. sobah. — Knjig,

poslanih na izložbo pa do današnjega dne še nismo prejeli.

d) Gosp. Stanislav Mikuckij, pomočnik bibliotekarja universitetskoj biblioteki v Varšavi z dopisom od 10. oktobra t. l. popraša, imajo li Slovenci popolnši slovensko-nemški slovar, nego je Janežičev?

V odgovoru, ki se mu je poslal 18. oktobra, naznanilo se mu je, da se ravno pripravlja za natis.

(Odbor omenjene dopise vzame na znanje.)

Upravništvo je vsled pooblastila, danega mu od sl. odbora, podarilo nekoliko Matič. knjig, in sicer:

- a) Slovenskemu katoliško-političnemu društvu v Globokem pri Brežicah 9 različnih knjig;
- b) ubogim realnim učencem v Ljubljani 10 mineralogij.

Naj sl. odbor to vzame na znanje. (To se zgodi.)

c) Došel nam je naslednji dopis od 18. okt. t. l.: „Slavnom odboru Matice Slovenske! F. Paškala Vučić, biskup i naměstnik apostolski u Bosni čestituje i želi srětan uspiěh naměre i moli, da i Bosna u dioničtvo primise dělah, kojase izdaju po Matici“.

Naj sl. odbor pritrđi, da se apostolsko namestništvo v Bosni, in sicer sedaj na imé preč. biskupa Paškala Vučića, vpiše med one, katerim Matica daruje svoje knjige, ter da se mu poklonijo dosle izdane knjige. (Odbor soglasno pritrđi.)

Dalje naznanjam sl. odboru, da je g. Zalokar privolil, da Matica prepusti njegov rokopis „imenik živali, rastlin in rudov“ sl. deželnemu odboru v ta namen, da se iz njega imena vzemó v slovensko-nemški slovar. Rokopis se je tudi izročil in gg. bogoslovci že iz njega prepisujejo imena za omenjeni slovar.

O tiskanji Matič. knjig za 1871. l. naznanjam to-le:

a) Schoedlerjeva mineralogija in geognozija je že dovršena.

b) „Letopisa“ je natisnjenega 18 pól.

c) Zemljovidi so do imen izgotovljeni. — Köke mi 20. oktobra naznanja, da mu je g. Cigale za Avstralijo že poslal imena, in da jih je koj dal rezati v kamen.

Ker smo dospeli do tega, da se kmalu dovrše knjige, zato treba, da jim odbor danes določi ceno, ob enem pa tudi izreče, ali vse letošnje knjige dobé vsi Matič. udje, toraj tudi letniki?

Kar tiče ceno knjigam, nasvetujem: naj sl. odbor to določiti prepusti predsedniku in tajniku. (Odbor pritrđi.)

Kar pa tiče določbo, ali tudi letos vse Matič. knjige dobé tudi letniki, moram sl. odboru objaviti, da mi je te dni došel dopis, v katerem se en ustanovnik pritožuje in tudi ustmeni ugovori so bili slišati o tem, da se kakor ustanovnikom, tudi letnikom dajejo vse knjige, čeravno 5. §. Matičinih pravil izreka, da letniki po odborovem sklepu dobivajo na leto vsaj po toliko knjig, da bodo po prodajalni ceni vredne vsaj polovico toliko, kolikor so po tej ceni vredne vse knjige, tisto leto izdane.

Po tem §. Matičinih pravil ima odbor res pravico, letnikom dati manj knjig, kakor jih na svetlo dá Matica; toda prepovedano ni odboru, tudi letnikom dati vse knjige. Doslé so se vse knjige dajale tudi letnikom, in to niti Matici niti ustanovnikom ni bilo na škodo. Matici ne, ker jej je tako ravnanje pridobilo mnogo novih udov, in tudi ustanovnikom ne, ker so dobivali po toliko knjig, da so gotovo vredne toliko, kolikor 50 gold. že vplačane ustanovnine donaša letnih obresti.

Iz teh razlogov nasvetujem: Naj slavni odbor tudi letos dá letnikom vse knjige za 1871. l. (Odbor pritrđi.)

3. V imenu odseka za izdavanje šolskih knjig je poročal A. Lésar naslednje:

Slavni odbor! Gotovo je vsem gg. odbornikom znan vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje ukaz od 8. oktobra 1871. l., vsled kterega so se v prvem in drugem razredu kranjskih gimnazij in realk začeli v slovenskem jeziku učiti dotični predmeti.

Za naravoslovje je vis. c. kr. ministerstvo potrdilo Erjavčev in Tušekov prevod Pokornijevega „živalstva“ in „rastlinstva“, kateri je ranjki A. Janežič po naročilni poti 1864. leta spravil na svetlo. Omenjeni knjigi ste mimo tega, da je le malo njunih odtiskov med svetom, natisnjeni brez podob, kakor je brez njih bilo tudi Pokornijevo nemško izdanje. Novejša Pokornijeva izdanja pa krasi mnogo mnogo lepih podob, ki učencem zdatno lajšajo učenje. Treba je toraj pred vsem, slovenskim srednjim šolam preskrbeti prevod in tisk najnovejšega Pokornijevega izdanja.

Odsek je sicer te misli, da je zalog šolskih knjig ali državna blagajnica, iz katerih je vlada iz začetka tudi drugim narodom skrbela za šolske knjige, v prvi vrsti poklican, v tem obziru tudi nam Slovincem gmotno pomagati; v drugi vrsti pa ima to dolžnost deželna blagajnica, ki deželne naklade gotovo najboljše naloži, ako jih nekoliko obrne na šolstvo. Toda ker se odsek boji, da bi se stvar, ki se ne dá dolgo odlašati, preveč zavlekla, predno bi se v sedanjih časih rešila po ustavnem poti, zato je iskal družega zaloga, ki bi za prvo potrebo priskočil na pomoč. In kateri zalog bi mogel to storiti? Kteri drugi, ko Matica slovenska, kateri so pravi rodoljubi v kratkih letih žrtvovali toliko zaloge, da zdatno pomaga potrebi, in ktera med svojimi društveniki šteje toliko duševnih moči, da se, kar se tiče sestavljanje šolskih knjig, ne ustraši velikanskega, a blagega dela.

Te misli so bile vodilo odseku, ki je g. Tušeka naprosil najprej pozvedeti, ali in za koliko bi se dobile podobe za Pokornijevi omenjeni knjigi. Gosp. Tušek se z dotičnim vprašanjem 18. oktobra obrne do založitelja nemškega izvirnika. Fr. Tempski mu 20. oktobra t. l. odgovori: Najnovejše izdanje knjige „živalstva“ je 11. od 1872. l., rastlinstva pa 9. od 1871. l. Pokorniju bilo bi za pravico prevoda plačati 100 gold. za „živalstvo“ in 60 gold. za „rastlinstvo“. Slike, v svinec vlite, katerih je v „živalstvu“ 490, v „rastlinstvu“ pa 350, stale bi 3500 do 4500 gold., in ne bi se smele za nobeno drugo knjigo rabiti, nego samo za omenjeni prevod Pokornijevega živalstva in rastlinstva. Ko bi se Matici zdeli stroški previsoki, kar so tudi za 1000 do 1500 odtiskov, — dalje piše Tempski — Matičino prizadevanje rad pospešim s tem, da jej za nizko odškodnino, ki se bode ravnala po številu odtiskov, posodim podobe, ako dá knjigi tiskati v Pragi. — Gosp. Tušek koj odgovori Tempskiju, da Matica ne zmore slik, ampak da se morda ravná po njegovem nasvetu, ter vpraša, koliko bi stali knjigi po nasvetu njegovem. V dopisu od 24. oktobra Tempski odgovarja to-le: Bodite poverjeni, da hočem kar moč pospeševati Matičino prizadevanje, toda bojim se, da bi Vam neugodne okoliščine, ki jih omenjate, dopustile, omenjeni knjigi dati na svetlo, ker se 1000 — 1500 odtiskov nikakor ne spleča. Pokornijeva nagrada se nikakor ne more znižati, saj ni visoka. Ako jaz za porabo slik za živalstvo zahtevam 350 gold. in za rastlinstvo 250 gold., gotovo je to malo, ker me slike stanejo okoli 12000 gld. Plačati bi toraj imeli: a) Za živalstvo Pokorniju 100 gold., meni pa 350 gold., b) za rastlinstvo Pokorniju 60 gold., meni pa 250 gold. Tiskanje s papirjem itd. vred pak bi pri tiskarji Merciji stal 2274 gld. Ako tem stroškom prištejemo še za voznino in vezanje 200 gld. in nagrado pisateljem po 20 gold. od pôle 680 gold., dobili smo 3916 gold., ki jih najmanj pogoltnete

omenjeni knjigi. Utegnili bi pa še viši biti zaradi zavirkov in morda še kakovih drugih neprevidenih stroškov. Pa recimo, da stroški ne presežejo 3916 gold., vendar jih Matica po odobrenem proračunu, po katerem jej za leto 1872. ostaja samo 3838 gold., nikakor ne zmore; vrh tega bi pa morala po pravilih vsakako izdati še poročilo o odborovem delovanju z imenikom društvenikov, to je, 7—8 pôl tiska. Ker se po Matičinih pravilih nikakor ne smemo lotiti naložene glavnice, koja jej je narastla iz doneskov ustanovnikov in znatnih volil umrlih rodoljubov, ker doneski, ki se smejo za letne stroške porabiti, ne zadostujejo, ker Matičarji kaj več pričakujejo, nego samo dve popularni knjigi o naravoslovju, za katero je Matica doslé že mnogo izdala, in ker moramo izdati poročilo z imenikom Matičarjev, zato je odsek iskal virov, da bi se odprli saj prvima šolskima knjigama Pokornijevega naravoslovja. Prihodnje šolske knjige vzlasti filologične in matematične mora vsakako založiti ali državna ali deželna blagajnica. Med te vire šteje odsek a) deželno blagajnico in b) nabiro radovoljnih doneskov; zato dalje nasvetuje: 1. naj bi sl. odbor ustanovil odsek, ki bi imel vse rodoljube pozvati, da blagovolijo v ta namen priskočiti Matici, in 2. naj sl. odbor v ta namen tudi prošnjo vloží pri sl. deželnem odboru.

Ako po tej poti Matici dojde zdatna pomoč, lahko se za prihodnje leto (1872) na svetlo dá 4. snopič slovenskega atlanta, ktereja je tudi jako treba našim šolam.

Iz omenjenih razlogov odsek sl. odboru priporoča odobrenje nasvetov, tiskanih v vabilu za današnjo, to je XXIII. skupščino.

Predloga pa se glasita tako-le:

a) Naj sl. zbor sklene, da Matica s svojimi dohodki in s pripomočjo rodoljubov za 1872. leto v 3000 odtiskih na svetlo dá „Pokornijevo živalstvo“ za prvi in njegovo „rastlinstvo“ za drugi razred slovenskih gimnazij in realek, Schoedlerjevo živalstvo in rastlinstvo, ki se bode rabili v viših razredih, pa naj se odložite do tistih mal, da ju bode treba.

Stroški za omenjeni Pokornijevi knjigi v 3000 odtiskih utegnijo preseči 4100 gold. — kr.

Ker Matici vsled odborovega proračuna za 1872. leto za izdavanje knjig ostaja le 3838 „ 50 „ Matica sama, vzlasti ker mora izdati tudi poročilo o odborovem delovanju in imenik svojih društvenikov in se ne sme lotiti naloženega svojega imetka, ne zmore omenjenih stroškov, zato odsek dalje nasvetuje:

b) Naj se ustanovi odsek, ki bode pobiral radovoljne doneske za izdavanje šolskih knjig in naprosil deželni odbor, da bi v ta blagi namen iz deželnega zaklada privolil zdatno pomoč.

(Konec prihodnjič.)

Socijalno-politiške razprave.

Bivša pariška komuna in socijalizem.

Socijalno-politiška študija.

Spisal dr. V. Zarnik.

VIII.

V tistem času, ko so komunisti svoje nazore o popboljšanju in napravljanju svetu oznanovali, trudili so se tudi socijalisti, svetu predočiti, da ga hočejo po svoje osrečiti. Že ob času Quesnay-a je živel imeniten mislec po imenu Morelly, ki je pisal znamenita socijalistična dela pod naslovom: „Bazilijada Bilpajska“ in pa „Za-

konik narave“.*) Pa tu nam prostora primanjkuje, da bi se še natančneje z njegovo sistemo pečali. — Preidemo toraj precej na bolj glasovitega, še dandanes živečega socijalista Louis Blanc-a.

L. Blanc, po vnanji postavi mal, neznamenit možic, zdaj že blizo 70 let star, je že v svoji rani mladosti začel meščanstvo (la bourgeoisie) zaničevati in se je zaklel to „kasto“ človeškega društva vničiti. Začel je svojo pot skoz življenje kakor časnikar in imé si je pridobil s svojimi, lepo in zanimivo pisanimi zgodovinskimi deli kakor s „povestnico zadnjih 10 let“, s „povestnico francoske ustaje“ itd. Slaven pa je še le postal po svojem delu „organizacija dela“, — delu, ki je 1850. leta že 9. natis doživelo. Ravno naslov te knjige „organizacija dela“**) je postala potem parola za delalce pri njihovih socijalističnih gibanjih. Misel L. Blanca, koja se vleče skoz to delo kakor rdeča nit, je ta, da je vsakdo obvezan k delu samo v razmerji svojih zmožnosti in da sme vsakdo uživati le po individualnosti svojih potreb. L. Blanc ne pozna več, kakor komunisti, niti enakosti pri delu, niti enakosti pri vžitku za vse ljudi. Ali L. Blanc misli na dalje, da imajo vsi ljudje enako pravico do delalskega orodja in da so v obče vsi pripomočki, s kterimi se dela in producira, lastnina vseh ljudi, — cele države. Toda za to on ni, da bi privatno premoženje nehalo in da bi bilo to skupno, kakor pri komunistih; on je zato, da bi imela vsaka vrsta obrtnije, na priliko čevljarji za-se, krojači za-se itd. svoje posebno skupno premoženje, kakor podlago za vsa podvzjetja domače obrtnije.

Pa pri vsem tem, da je L. Blancova osnova praktičnejša, nego so osnove komunistov, ostane le vendar neizpeljiva, kajti on nam ne naznanja nobenega sredstva, po kterem bi se mogle zmožnosti za delo pri pojedinih ceniti, niti nam ne kaže nobenega pota, po kterem bi se dala enkrat spoznana večja zmožnost kterega delalca v resnici na večjo delavnost prisiliti, ali vsaj nagniti. — In kdo bo pri vžitku individualiteto po potrebščinah presojeval? L. Blanc ne računa nič s človeško naravo, vsled ktere so ravno potrebščine pojedinih oseb neskončno raztegljive, neomejene in neomejljive. Kdo bo vžitke meril in taksiral, da se bo smelo reči, da je ta in ta po svoji individualnosti s tem vžitkom popolnoma zadovoljen, da je onemu spet drugi vžitek po njegovi individualnosti najbolj prikladen, da bi se smelo na koncu reči: nikomur se ni krivica godila, vsi so bili s privoščeni jim vžitki zadovoljni? Pod solncem ga ni tacega človeka, ki bi znal in ki bi se se upal taki „furkel“ izpeljati.

(Dalje prihodnjič.)

Podučne stvari.

Telovadno in boriteljsko imenoslovje.

Sestavil Ivan Z. Vesely, načelnik „Sokola“ ljubljanskega.

(Konec.)

Z.

Zehengang, hod po prstih.	Zeigefinger, kazalec.
Zehenhang, vesa na prstih.	Ziehen, potegniti (sabljo).
Zehenhängen, viseti na prstih.	Ziehstimmen, povpirati se s potezo.
Zehenstand, stoja na prstih.	Ziel, tarča.
Zertheilen, razdeliti.	Zickzacklauf, tek križem.
Ziehen, vleči.	

*) „Baisiliade de Bilpai“ à Paris 1753 in „Le code de la nature“ à Paris 1755. Pis.

**) „L'organisation du travail“ par L. Blanc, 9. edition à Paris 1850. Pis.

- b) bira za uboge zunaj cerkvá in miloščina iz darilnic, zunaj cerkvá za uboge postavljenih;
 c) davščine od razstav in godeb;
 d) dražbini odstotki;
 e) tretjina za uboge iz zapuščin brez oporoške umrle svetne duhovščine;
 f) dohodki iz volil, ki jih je zapustnik brez natančne zaznambe namenil ubogim ali za blagor duše.

Ako se po besedah namembe takošnih dohodkov vdeležujejo zavodi za uboge raznih občin, se ima, gledé na razdelitev, ali ondi, kjer razdelitev ni dopuščena, kar se tiče oskrbovanja, ravnati po določbah §§. 4 in 5.

§. 10. Vsaj zunaj zavoda za uboge obstoječa oskrbnitva ustanov in naprav za ubožne namene veže dolžnost, popis njihovih darov in ubogih, katerim so bili dani, na prošnjo vročiti predstojniku one občine, v kateri imajo obdarovani ubogi domovinsko pravico.

§. 11. Politična oblastnija ima izvrševati izročitev premoženja farnega zavoda za uboge.

Vsi v tem obziru ali zarad razdelitve — §§. 4 in 5 — izvirajoči prepiri se imajo razsojevati, kakor drugi prepiri po postavnih stopinjah oblastnij.

§. 12. Zastran načina oskrbovanja zavodnega premoženja, pritožbe zoper določbe občinskega predstojnika in zoper sklepe občinskega odbora, po tem zastran pravice do nadgledovanja veljajo dotične določbe občinskega reda koroškega.

§. 13. Ako zavode za uboge že sedaj občina oskrbuje, odpadejo tudi z obzirom na te vse dosedaj veljavne stesnjave in določbe, ki se s pričujočo postavo ne strinjajo, ako niso utrjene s posebnimi naredbami ustanovnika.

§. 14. Ta postava stopi v veljavnost dné njenega razglašenja. Zvršiti se to postavo naroča ministroma notranjih zadev in bogočastja in nauka. Onadva imata pravico, potrebne izpeljavne ukaze izdati po primerni poti“.

„Slov. Prav.“

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXIII. skupščini Matičinega odbora

2. novembra 1871.

(Dalje.)

Predno se prične važna ta stvar pretresovati, naj slavnemu odboru objavim, da sta mi danes od dveh gg. vnanjih odbornikov v tej zadevi došla dva dopisa.

a) Gosp. dr. Ulaga piše:

„Edino praktična misel je, da sl. deželni odbor v rečeni namen zdatne pomoči privoli. Ker pa knjige pridejo v prodajo in se bodo gotovo lahko oddajale, bode se menda vendar v Ljubljani našel založnik, ki ne bode zahteval, da se mu kar prvo leto povrnejo vsi stroški. Po mojih mislih bilo bi toraj odseku največ skrbeti za to, da najde založnika. Da bi pa Matica kaj prikladala, za to jaz nisem, ker ona dela za vse Slovence; dobrota zastran slovenskega učnega jezika v realki in gimnazijah zadela je pa žalibože le brate naše na Kranjskem. Da je le nekoliko upanja, da enaka drobtina z vladne mize pade tudi nam drugim zapuščenim Slovencem, potem bi z veseljem rekli: pustimo za par let vse drugo na stran in izdajajmo dobre šolske knjige“.

b) Gosp. dr. Gr. Krek pa piše:

„Skladam se samo s točko b) odsekovega nasveta, a nikakor ne s točko a), ker 1. naša Matica ni zaloga šolskih knjig, ampak glasilo slovenskega znanstvenega življenja; ker 2. društveniki gotovo ne bodo zadovoljni,

da se mahoma prekucne celo dosedanje delovanje društva v smislu, ktere ne opravičuje nobena točka društvenih pravil, in 3. ker je moje prepričanje, da bode društvo po tem potu, mesto si novih udov pridobiti, mnogo mnogo dosedanjih zgubilo, a novih gotovo ne pridobilo. — Za šolske knjige skrbeti dolžnost je vse družih faktorjev, nego našega edinega znanstvenega zavoda in zarad tega sem sicer za denarno podporo, a nikakor ne za to, da bi enake knjige bile lastnina slovenske Matice. — Tudi pridejo knjige, ako jih Matica izdá, v večem številu v roke tacega občinstva, ki tacih knjig ne potrebuje, to je, društvenikov slovenske Matice, nego v roke dijakov, za ktere so namenjene. — Jaz sem toraj odločno proti temu, in prosim, da se to tudi stavi v zapisnik“.

Po prebranem poročilu prične se živa obravnava predlogov. — Prvi poprime besedo gosp. dr. Razlag ter vpraša g. Šolarja, ali mu je znano, kaj vlada misli storiti o izdavanji knjig zo slovenske srednje šole?

Gosp. Šolar odgovori, da on toliko vé o tem, kolikor vedó štirje svetovalci c. kr. šolskega sveta, ki so tudi v Matičinem odboru; zalog gimnazijskih šolskih knjig je pasiven in v državnem proračunu ni nobenega zneska, ki bi bil va-nj postavljen v ta namen. Iz teh razlogov je ministerstvo že odbilo rokopis, ktereja je prav za primerne spoznalo. Šolskih knjig pa živo potrebujemo.

Gosp. dr. Bleiweis vpraša, kako so za druge národe na svetlo prihajale dotične šolske knjige? — Gosp. dr. Costa iz zapiska šolskih knjig državne zaloge prebere oddelke, katerih prvi našteva knjige za ljudske, drugi za meščanske, tretji pak za srednje šole; med temi se v njem nahaja mnogo knjig za druge národe, za slovenski narod pa samo dr. Miklošičeva berila za više gimnazije.

Gosp. dr. Bleiweis na to zopet poprime besedo ter dalje govori: Prepričali smo se, kako je vlada v začetku stregla drugim narodom, zakaj bi z nami, ki v tem obziru tudi stojimo v začetku, drugače ravnala, pač ne sprevidim. Al žalostna skušnja nam kaže, da ministerstvo ni v natis sprejelo g. Šolarjevega rokopisa, če tudi je izreklo, da je primeren. — Jaz sem zoper to, da bi g. Šolarjev rokopis Matica založila, ker ga ne more dati svojim družbenikom in ker tega tudi ne dopusti proračun Matičin za 1872. leto. — Toda knjigi „Pokornijevega živalstva in rastlinstva“ ste za Matičine ude in silno potrebni za naše srednje šole. Predno dalje govorim o teh knjigah, rad bi vedel, ali je neobhodnje treba, da izidete s podobami, ki ju jako podražé? Saj se lahko po ceni dobé take slike, ki se obešajo na šolske stene; tudi imamo deželni muzej, kjer si učenci živali ogledajo, kakoršne so v naravi.

Gosp. Tušek odgovarja, da slik sicer ni neobhodnje treba, saj tudi Pokornijevi knjigi jih niste imeli, ali jako koristne so; učenci nemškega oddelka imajo v rokah knjige s podobami, slovenskih oddelkov učenci ne bi smeli biti na slabejšem.

Gosp. dr. Costa pravi: splošnja je tožba, da so šolske knjige predrage, stariše jako težko stane kupovati jih, in slike nam skoraj za dve tretjini podražite omenjeni knjigi.

Gosp. dr. Zupanec je te misli, da se brez podob nikakor ne bi smeli dati na svetlo.

Gosp. Lésar dostavi, da tudi Pokornij bi javalne privolil knjigi posloveniti in prevod izdati brez podob.

Gosp. Marn zagovarja izdajo s podobami.

Gosp. dr. Costa pravi, da nam bode s tema knjigama sicer nekoliko, a vendar malo pomagano, ker bode treba še mnogo družih šolskih knjig, za ktere je treba hraniti novce.

Gosp. Lésar pravi, da ni treba misliti le na Matičino blagajnico, ktera še omenjenih dveh knjig, kakor kaže proračun, ne zmore brez kakove pomoči; vrh tega morali bi ustaviti vsa začeta dela. Treba je iskati še družih virov za šolske knjige. Ali nam deželna blagajnica nič ne bi mogla pomagati?

(Konec prihodnjič.)

Odkod imé babje leto?

Spisal Dav. Trstenjak.

Zagrebski „Gosp. List“ in po njem „Novice“ pišejo, da pajčevino, ki jo prede neka vrsta jesenskega pajka, slovanski narod imenuje „babje leto“, in sicer: Hrvati, Slovenci, Čehi in Poljaci. Tega pajka naravoslovci imenujejo „thomisus viaticus“, pa tudi pajki imenovani „aranea obtectrix, lycosa, saccata in setragantha extensa“ predejo takošno pajčevino, in Blumenbach piše, da z njegovimi besedami govorim: „auch der Thau als Pflanzenausdünstung sich verdichtend trägt zur Bildung dieser Gewebe bei“.

Ta tkanina je poganskim narodom bila simbol osodnega ôžeta, vrvi, niti, vezi; mislili so namer starodavni narodi arjanskega plemena, da, kedar se človek narodi, ostopijo ga božice sojenice, in okoli njega spredejo osodno vrv, vez, nit. Človek je toraj koj pri svojem rojstvu bil po osodu zvezan. V to staro poverje še opominja navada, ktero najdemo pri štirskih Slovencih, da godovnjaka, ako ga v postelji dobijo, na dan njegovega goda, prijatelji z povreslom zvežejo, in ne odvežejo pred, dokler ni za rešitvo iz vezil obljubil dati ali kupiti vina, zato namesti „god obhajati“ pravijo tudi: „reševati se, rešitvo imeti“. Na osodno vrv, nit, opominja še tudi navada babic pri rojstvu deteta okoli postelje porodničine navezati niti, da ne škodujejo sojenice.*)

Učeni Mannhardt piše o tej pajčevini: „das herumfliegende Gewebe wurde als Arbeit der kunstreich spinnenden Schicksalsgöttinnen betrachtet, und darum bringt es nach dem Volksglauben auch Glück, wenn ein solcher Faden an den Kleidern hängen bleibt“. Sojenica pa se je mislila ali kot deklica ali kot baba, zato tudi Nemci to prejo imenujejo „Mädchensommer“ in „Alterweibersommer“. V njej so videli stari narodi osodne niti boga in boginj osode; zato jo Angličani imenujeje: godsamar, Gottesscheppkleid, in Slovani „babje leto“, ker ni samo se slovanska Demeter, boginja zemlje, imenovala „Baba“, nego tudi sojenice so si mislili kot babe. Nemci to pajčevino imenujejo „Mariengarn, Marienfaden“, in krščanske legende pripovedujejo, da so te niti ostanki grobne obleke, ktera je odpadla, ko je Divica Marija v nebesa šla; prosto bavarsko ljudstvo pa pripoveduje, da v jesenskih nočeh Divica Marija prede z 11.000 divicami to prejo. Iz teh povestij se vidi, da so se nazori o boginji sojenici pozneje izložili na najimennitnišo svetico, kraljico vseh svetnic, v krščanski veri.

Grki in Nemci poznajo tri božice sojenice, v slovanskem mitu najdemo tudi možko bitje, ki se veli: Osod, Usod. Ruski mitolog Potebnja je njegovo bistvo vsestransko pretresal. Kot boginja osode v slovan-

skem mitu se še posebno prikazuje „Jaga“ ali „Ježibaba“; ona ima belo in črno stran, po svoji črni strani se je predstavljala kot grda zobača, zato se še sedaj posamesno stoječi kerj (čeri, Felsspitzen) velijo: babji zob. Tudi mitus te božice je Potebnja izvrstno razjasnil. Ona je, kakor nemška Berchta „die im Licht und Wolken spielende, wirkende Gottheit“, vremenska boginja, po zimi neprijetna, po leti prijazna, in ker navadno v jeseni se še potem, ko je že zimsko vreme se oglasilo s svojimi burjami, nekoliko dni razjasni in razvedri, solnce poslednjo svojo moč pokaže, in Jaga-Baba kraljuje še ta kratki čas v toplem svetu, je tudi iz tega razloga utegnulo nastati poznamenovanje „Babje leto“. Kdor se hoče na tenje podučiti o tem mitu, naj bere: J. Grimm Myth. 744. 440., Mannhardt, German. Mythen str. 637 seq. Hanušev spis: „Ueber das Angebinde bei den alten Slaven“, Potebnja: „o Jagi-Babi“ v njegovih „myth. označenj.“ Moskva 1865 itd.

Socijalno-politiške razprave.

Bivša pariška komuna in socijalizem.

Socijalno-politiška študija.

Spisal dr. V. Zarnik.

VIII.

(Dalje.)

Tudi tam, kjer L. Blanc o proizvodni zadrugi (société productive = Produktionsgemeinschaft) govori, nima nič kaj srečnih in praktičnih misli, kajti on zmetuje kapitalizem in z njim zvezano prosto konkurencijo. L. Blanc misli, da bi se dali zadružni posli brez vsake postavne sile organizirati, — samo za prvo vtemeljenje je treba državne podpore, pozneje bi šla cela stvar kar sama ob sebi. Recimo, na priliko, da bi se res posrečilo, da bi se vse premakljivo in nepremakljivo premoženje zadrugam na razpolaganje postavilo: kdo bi potem proizvodne pripomočke (les moyens de production = Produktionsmittel) med pojedine posle v pravični meri razdeljeval, kdo bi odločeval o vstopu in ob odlazku pojedinih delalcev v zadrugo in iz zadrug (Genossenschaften)? L. Blanc pravi: uradniki pojedinih zadrug! Dobro! Ali kdo nam jamči, da bodo ti uradniki v svojem razdeljevanju in presojevanju pravični? Kje se bodo ti uradniki učili in izpite polagali, da bodo v resnici pokazali, da so za taka opravila osposobljeni in sposobni, kajti inace bi zadruge jako malo zaupanja v njihovo poslovanje imele? — Na vsa ta pitanja ne vé L. Blanc ničesa odgovoriti.

Vrediteljica vseh cen danes je in bo tudi še v prihodnje ostala prosta konkurencija. L. Blanc pa hoče to v resnici naravno silo v gospodarstvenem življenju z „normalnimi cenami“ za vse blago in za vse službe nadomestiti, kakor se je to v srednjem veku s „taksami“ poskušalo! Dalje pravi on, da morajo biti vse zadruge solidarne v tem, da si vzajemno za obstanek in razvitek medsobno podpora zagotovijo. Ta zadružna solidarnost bi se imela v tem javiti, da bi vse zadruge 25 odstotkov čistega dohodka v občo zavarovalnico vlagale; na čelu vseh zadrug bi pa stala komisija, ktera bi s kapitalom iz obče zavarovalnice zdaj tej, zdaj oni zadrugi na pripomoč priskočila, ako bi bila ravno v zadregah in v potrebi. Ni bolj nepraktične misli, nego ta, da bi se kedaj dalo delo „organizirati“ po zdravih načelih gospodarstva s tem, da bi se za vse blago normirane cene vpeljale in da bi se za vse, slučajno zadrugam preteče nevarnosti vzajemna zavarovalnica ustanovila. — Nas bi preveč v stran za-

*) Za odvrčevanje zlega upliva od strani sojenic so zaradi tega rodbeniki prinašali novorojenemu detetu darove, ktere so imenovali: vezila, Nemci pa Bindband. Iz prvega je dar gotovo bil, kakor že imé kaže, vrba, vez, ali pa so dar otroku privezali, zato nemško „das Angebinde“, da ne bi škodovala rojenica, in prezgodaj odrezala niti življenja. Pis.

Ta čas mora tedaj naznanilo že pri cesarski gosposki (okrajnem glavarstvu) biti.

Zgodilo se pa je v novejšem času, da so omenjene škode ali županije same ali pa drugi, ki jih niso zadele, naznanjali gosposki, zatega del je c. k. finančno vodstvo 8. dne listopada t. l. pod številko 12709 vsem gosposkam ukazalo, se na tanko po zgorej omenjenem razglasu ravnati in le vsled pravih naznanil škode zaradi odpusta davkov pregledovati.

Župani! zapomnite si dobro omenjeni razglas. Ako poškodovanci s svojimi omenjenimi naznanili pridejo do Vas, naredite zapis njihovih naznanil, in od njih podpisanega pošljite potem nemudoma v ta namen okrajnemu glavarstvu, da o pravem času tje pride, in se nikomur škoda ne zgodi.

Ker je pa županijam naloženo, enake prigodke okrajnemu glavarstvu naznanjati, naj županija to vselej posebej stori, kajti naznanila o davkih zadevah imajo svojo pot, in una za politično gosposko namenjena služijo pa za drugo porabo.

Znanstvene stvari.

Poročilo

o XXIII. skupščini Matičinega odbora

2. novembra 1871.

(Konec.)

Gosp. dr. Costa. Po vsem, kar smo slišali in vemo, treba je šolskim knjigam založnika. Pravi založnik morala bi država biti, kakor je bila drugim narodom. Toda tega se sedaj ne moremo nadjati. Za državo gré deželi dolžnost skrbeti za više izobraževanje ljudstva. Ko bi se bila sprava po osnovi dovršila, deželo bi zadelo bilo vse šolstvo. Zakaj ne bi ona prevzela založništva šolskih knjig; to je, dokler se ne spremené razmere, edina pot, po kateri pridemo tudi do drugih šolskih knjig. Saj dežela ne bi darovala novcev, ampak jih le posodila, ker se jej bode vračalo posojilo iz skupila založenih šolskih knjig. Pri tem poslu bi morda imela kaj izgube, ali ta izguba bila bi le na videz, kajti dobiček, ki bode narodu izviral iz slovenskih srednjih šol, za katere se že toliko let poganjamo, visoko preseže izgubo v denarji.

Gosp. dr. Bleiweis odvrne, da to je res lep predlog, ako se deželni zaklad ne bi zbiral iz davkovskih doklad in bi dežela naša bila bogata; vrh tega, kdo bo hotel prevzeti odgovornost za izgubo, ki bi zadela deželo? tudi ne vemo, koliki bodo stroški, koliki bi kazalo izgube; jaz bi bil tudi tega mnenja, ako bi dežela bila bogata in bi znani bili stroški; toda natančnih številk nimamo, iz katerih bi se to moglo preračunati.

Gosp. dr. Costa. Tudi jaz sem si svest odgovornosti deželnega odbornika; ali zdí se mi, da deželni odbor lahko odgovornost prevzame v deželnem zboru. Ako hočemo zidati poslopje, treba nam je novcev; ti novci pa niso zgubljeni ali darovani, ampak samo naloženi in nosijo obresti. Tako bi tudi deželni odbor naložil nekoliko deželnega premoženja, če tudi ne na visoke obresti, premoženje — knjige in skupilo — pa vendar ostane deželi. Sila je pred durmi, prihodnji deželni odbor gotovo pritrdi koristnemu ravnanju. Stroškov se vé da na tanko danes še ne vé deželni odbor, to je res, toda za šolske knjige vendar le lahko odloči nekakov znesek, na pr. 10.000 gold.; za toliko denarja se na dan spravi mnogo knjig, katere bodo sproti vračale nekoliko tega posojila in tako bode moč dalje delati. Konečno morda kaj izgubi dežela, toda mnogo ne, potem pa, ko se drugi založniki poprimejo založništva, deželni zbor zbriše ta dolg.

Gosp. dr. Bleiweis. V pregovor je že prišla beseda: v Avstriji je dandanes vse mogoče. Kaj pa potem, če pridejo časi, ki nam vzemo še to mrvice, ki nam je padla z ministerske mize? Tedaj je zgubljena vsa zaloga šolskih knjig. Stroške za knjige brez slik, te bi deželni odbor lahko zagovarjal, stroški za knjige s slikami pa so ogromni.

Gosp. dr. Razlag. Dežela naj šolske knjige podpira; deželni odbor naj odgovornost vzame na svoje rame, deželni zbor gotovo pritrdi; natančni račun naj bi se sestavil in mu predložil; knjigi naj na svetlo pridete s slikami; slike lahko plača Matica, če tudi knjige ne bode precej sedaj služili šolam štajarskih, koroških, goriških, tržaških, isterskih Slovencev, ki so tudi zlagali Matičino premoženje, vendar jim tudi bode na korist, ker tudi oni prej ali pozneje pridejo do narodnih srednjih šol, za katere bi zadostoval natis v 1000 odtiskih.

Gosp. dr. Vončina. Omenjeni knjigi ste nujni, Matica sama jih ne zmore, ako hoče svojim udom še kaj družega dati, Schoedlerjevo knjigo prirode in slovenski atlant nadaljevati; toraj ni druge poti, nego da se obrnemo do dežele, od katere zahteva čast, da podpira šolske knjige; ako pa dežela ne bi hotela ali mogla, zvedeli bomo kmalu, potem pa naj se jih loti Matica; kaj bodo porekli nasprotniki, ako na svetlo ne spravimo prvih knjig; če doneski, ki jih smemo porabiti za 1872. l., ne zadostujejo, naj se ta stvar predloži občnemu zboru, da potrebe prepričamo družbenike, ki bodo privolili, da se kaj vzame iz glavnice.

Knjigi naj se izdaste s slikami, če so stroški tudi veliki; naj se toraj Matičin odbor najprej obrne do deželnega zbora s prošnjo, da dežela prevzame založništvo ali vsaj podpira izdajo, in še le potem, ako jo deželni odbor odbije, v ta namen skliče občni zbor.

Gosp. dr. Bleiweis. Gosp. dr. Vončina je apeliral na čast dežele, toda jaz vprašam, katera dežela je kaj tacega storila? Matica, ki je za izdavanje knjig, naj skrbi, da kmalu dobimo knjige.

Gosp. Šolar: Mi smo prvi tako srečni, ki smo doživeli, da se je materni naš jezik kot učni jezik vpeljal v naše srednje šole. Nikdar ne bodimo malomarni, ampak pospešujemo z vsemi svojimi močmi. Če Matica le to stori, da na svetlo spravi šolske knjige, več je storila, nego so nameravali in se nadjali oni, ki so zlagali novce. Slike Pokornijevega živalstva in rastlinstva so tako lepe, da bodo jako všeč ne le učencem, ampak Matičarjem; vsi bodo hvaležni Matici, ustregle bodo vsemu narodu in zadostile zahtevam današnjega časa. Ako manjka novcev in doneskov, ki jih odbor sme porabiti, naj se privzame iz glavnice. Deželni odbor ali zbor bode imel še dokaj priložnosti, skrbeti za druge šolske knjige, ki jih bode treba. Da se pa Matici zljajšajo stroški, naj gg. predstavljalca nekoliko znižata nagrado in se sestavi poseben odsek, ki bode v ta namen nabiral prostovoljne darove.

Več odbornikov je govorilo zoper nabiranje prostovoljnih doneskov.

Ker se dalje nikdo več ne oglasi za besedo, veli dr. Costa, naj bi kdo stavil nasvete o omenjenih dveh knjigah.

Gosp. dr. Bleiweis poprime besedo in stavi naslednja nasveta:

a) Naj Matičin odbor izreče: ali spozná omenjeni knjigi za primerni, da ju za 1872. leto dá tudi družbenikom?

b) naj odbor sklene, da ju Matica izdá za 1872. l.

Gosp. dr. Costa dá na glasovanje prvi nasvet. Za-nj glasujejo skoro da vsi odborniki.

Gosp. dr. Costa dá glasovati o drugem pred-

logu. Za-nj glasujejo gg.: 1. Dr. Bleiweis, 2. Jeran, 3. Kandrna, 4. Marn, 5. dr. Papež, 6. Praprotnik, 7. Sovan, 8. Šolar, 9. Tušek, 10. Vávru, 11. Vilhar, in 12. dr. Zupanec; zoper ta nasvet glasujejo gg.: 1. Lésar, 2. dr. Pogačar, 3. dr. Razlag, 4. dr. Vončina in 5. dr. Costa. — Predlog toraj po 15. §. Mat. pravil obvelja z dvema tretjinama glasov nazočih odbornikov.

Na to g. Lésar vpraša:

- a) v koliko odtiskih naj se tiskate knjigi? — Gosp. Marn nasvetuje 2500 odtiskov. — Gosp. Lésar dokaže, da je to število premajhno, ako nočemo, da kmalu ne zmanjka šolskih knjig, in predlaga 3000 odtiskov. (Odbor pritrdi Lésarjevemu nasvetu).
- b) Kdo naj s Tempskijem, Mercijem in pisateljema sklene pogodbo? (Odbor za pogajanje pooblasti odsek za izdavanje knjig);
- c) ako bi stroški imeli preseči 4000 gold., kaj potem? (Odbor izreče: naj se ne sklene pogodba, ampak skliče odborova skupščina, da izreče, kaj je storiti);
- d) ali naj se Matica do deželnega odbora obrne s prošnjo, da bi dežela Matico podpirala pri tem podvzetju? (Odbor pritrdi);
- e) ali naj se ustanovi odsek za pobiranje prostovoljnih doneskov v ta namen? (Odbor zanikuje).

4. Posamesnih odbornikov nasvetje.

Gosp. dr. Razlag v imenu odseka za Maticino tiskarnico poroča, da se odsek še ni odločil za noben nasvet, ampak da je našel neke formalne pomislke, ki morajo rešeni biti, predno mu je moč staviti svoje nasvete. Ti pomislki so: ali ima po sedanjih Maticinih pravilih odbor pravico, en del Maticine glavnice vložiti v imenovano obrtstvo, ker §. 17. Mat. pravil pravi: „Maticina glavnica mora imeti tako varnost, kakoršne je po zakonu treba sirotinskemu imetku“. — In če odbor nima te pravice, treba bi bilo preurediti pravila. Ali tu nastane vprašanje: kdo smé v tem obziru preurediti pravila? — Po §. 8. f) ima občni zbor pravico, preurediti pravila; — po §. 19. pa imajo samo ustanovniki (ki so zložili glavnico), pravico skleniti, v kakošen za slovenski narod obćenokoristen namen se obrne društveni imetek, ako bi nehala društvo; odbor pa le tedaj, ako ne bi več bilo mogoče, sklicati véliki zbor. — Te pomislke — pravi gosp. dr. Razlag — v imenu odsekovem danes objavlja, ne da bi o njih že danes sklepal odbor, ampak samo iz tega namena, da gg. odborniki premišlujejo omenjene pomislke, ki se jim na razpravo predložé v kateri prihodnji skupščini.

Ko nikdo več ne želí besedé, gosp. prvosednik ob 3/4 8. uri zvečer sklene skupščino.

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

(Dalje.)

D.

Decimale — desetinka.
 Decimalbruch — desetinski drob (ulomek).
 „ punkt — desetinska pika.
 „ stelle — desetinsko mesto.
 Definiren — označiti, oznamiti.
 Definition — definicija, označba, oznamba.
 Decadische Zahl — desetno (dekadično) število, d. broj.
 Decadisches Zahlensystem — desetna številna sestava.
 Decagon — dekaon.
 Demonstration — dokazovanje.
 Diagonale — diagonala.
 Diameter — premér.
 Differenz — razlika, razbota.
 Dimension — izméra.
 Diophantische Gleichung — diofantična enačba.
 Directer Beweis — neposredni dokaz.
 Discontinuirlich — preslédén.
 Discontiren — diskontovati, odbitkovati.
 Disconto — odbitek.
 Discrete Grösse — preslédna količina, razločena veličina.
 Discussion (der Gleichung) — pretresovanje, presojevanje.
 Divergent — odmičen.
 Dividend — dividend, deljenec.
 Dividende — dividenda, razdelek.
 Dividiren — deliti, razštevati.
 Division — delitev, razštevavanje.
 Divisionszeichen — znamenje delitve, delitevno znamenje.
 Divisor — divizor, delitelj, razštevalec.
 Dodekaeder — dodekaeder.
 Dodekagon — dodekagon.
 Dreieck — trikot, trikotnik.

Dreieckige Zahl — trikotno število.
 Dreikantig — trirob, a, o.
 Dritte stetige Proportionale — tretja stanovitna razmérnica.
 Durchgangspunkt — prehodišče.
 Durchmesser — premér.
 Durchschnitt — prerez.
 Durchschnittslinie — črta presečnica, preznica.
 Durchschnittspunkt — križališče.
 Durchschnittsrechnung — poprečni račun.

E.

Eben — raven.
 Ebene — ravnina.
 Ebene Geometrie — merstvo v ravnini.
 Eck — ogel.
 Eckig — ogljat.
 Echter Bruch — pravi ulomek, pravi drob.
 Eigenschaft — lastnost, svojstvo.
 Einer — edinica.
 Einerlei — isti.
 Einfach — prost, enotér, enostaven, enovit, enogub.
 Einfache Gleichung — prosta enačba.
 Eingeschriebene Figur — vpisani lik, vpisani obraz.
 Eingliedriger Ausdruck — enočlenik.
 Einheit — enota.
 Einnamig — enoimen, a, o.
 Einrichten den Bruch — vravnanje droba.
 Einsatz (mise) — vložek.
 Einspringender Winkel — vpahnjeni kot.
 Element — člen, prvek (pri kombinacijah).
 Elementar-Geometrie — početno merstvo.
 Eliminations-Methode — način iztrebljevanja.
 Ellipse — elipsa, pakrog.

Elliptisch — eliptičen, pakrožen.
 Endlicher Decimalbruch — konečni desetinski ulomek ali drob.
 Endpunkt — konečna pika.
 Enneagon — eneagon.
 Entgegengesetz — protiven, nasproten.
 Entrepreneur — dobivec vložka.
 Erhaben — vzbokel.
 Erhöhungsfähige Elemente — povišni prvki.
 Erzeugungslinie — črta stvornica.
 Excentrisch — izsreden.
 Excentricität — izsrednost.
 Exponent — eksponent, kazalo.

F.

Faktor, — činitelj, faktor, storivec.
 Fallende Reihe — padajoča vrsta.
 Fallendes Verhältniss — upadna primera.
 Figur — lik, podoba, obraz.
 Flach — ploščat, raven.
 Fläche — ploskev, ploha.
 Flächenmass — ploskevna mera.
 Flächenraum — površina.
 Flächenwinkel — plóskevni kot.
 Folge — posledica.
 Folgesatz — izvodek.
 Forderungssatz — zahtevék.
 Formel — formula, oblika, obrazec.
 Formell verschieden — po obliki različen.
 Frageglied — vprašalni člen.
 Function — funcija, zamenka.
 Fundamentalformel — temeljna, formula.
 Fünfeck — peterokotnik, peterokot.
 Fusspunkt — petišče, nožišče.

G.

Gegebene Zahl — dano število, d. broj.
 Gegenüberliegende Stücke — nasprotni kosovi.